

КУЛЬТУРНЫЯ РАСЛІНЫ БЕЛАРУСІ

? **Успомніце**, у чым адрозненне культурных раслін ад дзікарослых.

Культурныя расліны чалавек спецыяльна вырошчвае ў садах, на палях і агародах. Ён даглядае іх і выкарыстоўвае для сваіх патрэбнасцей.

ЯК ЧАЛАВЕК ВЫКАРЫСТОЎВАЕ КУЛЬТУРНЫЯ РАСЛІНЫ

Корміць жывёл

Кукуруза

Робіць алей

Рапс

Вырабляе тканіну

Лён

Лечыць хваробы

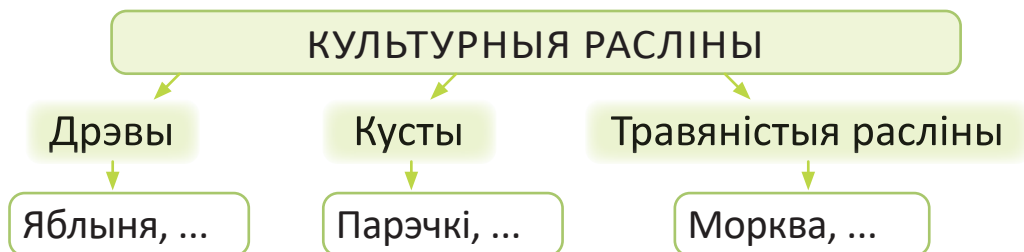
Мята

Упрыгожвае жыллё і вуліцы

? **Паразважайце**, якія культурныя расліны людзі вырошчваюць для харчавання. **Дапоўніце** схему прыкладамі.

У нашай краіне шмат садоў. Людзі ў іх вырошчваюць **плодовыя расліны**: дрэвы і кусты. Плады гэтых раслін смачныя і карысныя для здароўя. Іх ядуць свежымі, з іх робяць сокі, варэнне, мармелад.

? **Назавіце** культурныя плодовыя расліны на фатаграфіях. Прыведзіце свае прыклады.

Культурныя травяністыя расліны — капуста, морква, тамат, гарох — адносяцца да **агароднін-ных**. У капусты ў ежу выкарыстоўваюць лісце. У морквы ядомы караняплод, у тамата — плады, у гароху — насенне. Агародніна змяшчае шмат вітамінаў і іншых карысных для здароўя чалавека рэчываў.

Разгледзьце малюнкi. **Абмяркуйце**, якія часткі гэтых агароднінных раслін выкарыстоўваюцца ў ежу. **Прывядзіце** свае прыклады.

Важнымі **злакавымі (збожжавымі)** раслінамі з'яўляюцца пшаніца, жыта, авёс, ячмень, кукуруза. Іх вырошчваюць на палях дзеля зерня. Яно выкарыстоўваецца ў ежу чалавека і для корму свойскай жывёлы.

Пакажыце на малюнках жыта, пшаніцу, авёс, ячмень. Для чаго людзі іх вырошчваюць?

З зерня жыта робяць жытнюю муку і выпякаюць чорны хлеб. З зерня пшаніцы пякуць белы хлеб. Таксама з яго робяць манныя крупы, вышэйшыя гатункі мукі, макаронныя вырабы. З зерня аўса вырабляюць аўсяныя крупы і камякі, мюслі. З зерня ячменю атрымліваюць ячныя крупы.

Патлумачце, як трэба ставіцца да хлеба. А як да людзей, якія яго вырошчваюць і выпякаюць?

Паважайце працу людзей, якія дапамаглі хлебу трапіць на стол.

Хлеб — наша багацце. Беражыце яго! Не купляйце хлеба больш, чым патрабуецца вашай сям’і.

Жыта

Пшаніца

Авёс

Ячмень

Праверце сябе

1. Якія агароднінныя культуры вы ведаеце? Якое іх значэнне ў жыцці чалавека?
2. Прывядзіце прыклады пладовых дрэў і кустоў, якія вырошчваюць у нашай краіне. Як людзі іх выкарыстоўваюць?
3. Якія збожжавыя расліны вырошчваюць на палях Беларусі? З якіх пякуць хлеб, а з якіх вырабляюць крупяныя вырабы?

Пытанні юным знаўцам

- *1. Якія культурныя расліны адлюстраваны на Дзяржаўным гербе Рэспублікі Беларусь? Для чаго людзі іх вырошчваюць?
- *2. Навошта людзі вырошчваюць бэз і іншыя кусты, якія не даюць ядомых пладоў?

С. 91—101. Ці могуць яблыкі расці на грушы?

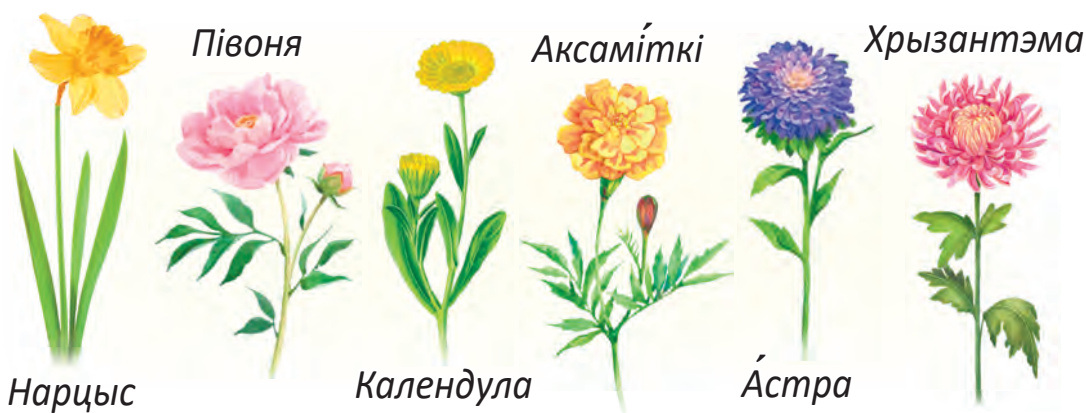

Г. В. Трафимова, С. А. Трафимов «Что на грядках растёт?».

ДЭКАРАТЫЎНЫЯ РАСЛІНЫ

? **Растлумачце**, чаму кажуць: «Расліны — Зямлі ўпрыгажэнне».

Расліны, якія людзі вырошчваюць для ўпрыгажэння і азелянення вуліц і памяшканняў, называюць **дэкаратыўнымі**. Іх вырошчваюць на клумбах і газонах, на балконах і ў пакоях. Нарцыс, півоня цвітуць вясной. Календула, аксаміткі ўпрыгожваюць кветнікі летам. Восень — час цвіцення астры і хризантэмы. З дэкаратыўных раслін складаюць букеты. Сярод іх ёсць і лекавыя расліны (півоня, календула).

? **Назавіце** дэкаратыўныя расліны, якія вы яшчэ ведаеце.

Каб наша краіна стала прыгажэйшай, пасадзіце больш кветак каля дома і на дачы. Дапамажыце зрабіць клумбы каля школы і каля помнікаў героям Вялікай Айчыннай вайны.

Да дэкаратыўных раслін адносяць і пакаёвыя. Гэта расліны, якія вырошчваюць у цёпрых памяшканнях. Большасць з іх завезены з краін, дзе не бывае халоднай зімы.

? **Раскажыце** па схеме, навошта людзям патрэбны пакаёвыя расліны.

- упрыгожваюць памяшканне
- узбагачаюць паветра кіслародам
- ачышчаюць паветра ад пылу
- выдзяляюць рэчывы, якія знішчаюць мікробаў
- робяць паветра вільготным

🔍 **Правядзіце дослед** і пераканайцеся, што расліны робяць паветра вільготным. Змясціце лісце пакаёвай расліны ў празрысты пакет і завяжыце яго.

Разгледзьце пакет праз некаторы час. Вы ўбачыце кропелькі вады.

? **Раскажыце**, якія вы ведаеце пакаёвыя расліны. **Вусна апішыце** пакаёвыя расліны ў класе. Прамыя або кучаравыя іх сцёблы? Якой формы, колеру, памеру іх лісце? Дробныя або буйныя кветкі, якой афарбоўкі?

📖 **Вывучыце** схему. **Складзіце** аповед, як трэба даглядаць пакаёвыя расліны.

ДОГЛЯД ПАКАЁВЫХ РАСЛІН

Хларафітум

Паліў

Бягонія

Апырскванне

Сенполія

Выдаленне пылу

*Пеларгонія
(герань)*

Рыхленне

Глебу трэба рыхліць толькі на паверхні па краі гаршка, не пашкодзваючы каранёў. Пыл з гладкага лісця здымаюць вільготнай губкай, з апушанага — мяккім пэндзлікам.

Паліваюць расліны вадой пакаёвай тэмпературы. Вадку перад палівам адстойваюць у пасудзіне. Летам расліну паліваюць штодзень вечарам, зімой — радзей і раніцай.

Праверце сябе

1. Якія расліны адносяць да дэкаратыўных? Чаму іх вырошчваюць?
2. Як трэба даглядаць пакаёвыя расліны? Якую карысць яны прыносяць здароўю людзей?

Пытанні юным знаўцам

- *1. Навошта пакаёвыя расліны паліваюць, выдаляюць пыл з іх лісця, рыхляць глебу? с.16,38
- *2. Ці можна знайсці дэкаратыўныя расліны ў лесе? Патлумачце чаму.

 С. 102—110. Якія таямніцы хаваюць назвы раслін?

 Г. В. Трафимова, С. А. Трафимов «Лечебница на подоконнике», «Загадки наших цветников».